

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/43699,Fabryka-Lozysk-Tocznych-w-Krasniku.html>
02.05.2024, 18:13

Fabryka Łożysk Tocznych w Kraśniku

Hasło wydrukowane w **Tom V**

Fabryka Łożysk Tocznych w Kraśniku, 1937–1939 w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego częściowo ukończono Fabrykę Amunicji nr 2 w ówczesnej Dąbrowie-Bór k. Kraśnika. 1948 uruchomiono w tym miejscu Kraśnicką Fabrykę Wyrobów Metalowych, rewitalizując równolegle niedokończone przedwojenne osiedle robotnicze (od 1954 jako miasto Kraśnik Fabryczny, 1975 włączone do Kraśnika). KFWM była początkowo jedynym producentem łożysk w Polsce. 1956 nadano zakładowi patronat Mariana Buczka (przedwojenny działacz komunistyczny). 26 VI 1959 w Kraśniku Fabrycznym doszło do sprowokowanych przez władze komunistyczne wydarzeń związanych z protestem mieszkańców przeciwko likwidacji lokalnego miejsca kultu religijnego. 1972 KFWM przemianowano na Fabrykę Łożysk Tocznych w Kraśniku. 25 VI 1976 doszło do odosobnionych strajków na czterech wydziałach (łącznie 191 strajkujących). 1979 fabryka zatrudniała 7,6 tys. pracowników, będąc trzecim co do wielkości zakładem pracy na Lubelszczyźnie.

18 VII 1980 strajkowało pięć wydziałów FŁT.

13 IX 1980 utworzono Założycielski Komitet Zakładowy (potem Komitet Założycielski) NSZZ, który 18 IX 1980 wyłonił prezydium: przewo. Wiesław Pastuszko, wiceprzew. Mieczysław Łazarz, sekretarz Barbara Czarnota oraz Franciszek Dec, Marian Jagiełło, Ryszard Kuśmierczyk, Eugeniusz Madejek, Zdzisław Szymczak, Andrzej Tota, Wiesław Wichuła i Henryk Wojtyra. Do 4 X 1980 akces do „S” zgłosiło 6,1 tys. pracowników FŁT (na 7,6 tys. zatrudnionych). Od X 1980 wydawano „Biuletyn NSZZ «Solidarność» Fabryki Łożysk Tocznych im. M. Buczka w Kraśniku”. 3 XII 1980 zakładowa „S” zażądała od dyrekcji rehabilitacji pracowników zwolnionych po strajku 25 VI 1976.

15 I 1981 wybrano 17-osobową KZ z prezydium w składzie: przew. Ryszard Kuśmierczyk, wiceprzew. Ryszard Gazda, wiceprzew. Jan Szlafka oraz Wiesław Pastuszko, Zygmunt Rozmus i Henryk Zalewski. II-III 1981 przeprowadzono wybory do 40 kół i komisji wydziałowych. 12 II 1981 na tle personalnym doszło do wyłonienia osobnej KZ w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Maszyn i Urządzeń Technicznych z przewodniczącym Mieczysławem Łazarzem. Od III 1981 wydawano równolegle drugie pismo związkowe: „Express Informator NSZZ «Solidarność» FŁT-1 Kraśnik”. Na I WZD Regionu Środkowo-Wschodniego (IV-V 1981) FŁT reprezentowało 16 delegatów. 10 VI 1981 zakładowa „S” postulowała przekazanie nowobudowanej siedziby KM MO w Kraśniku na potrzeby szkolne.

13 XII 1981 internowani zostali trzej działacze „S” FŁT: R. Kuśmierczyk (do 17 III 1982), M. Łazarz (do 31 VII 1982) i H. Wojtyra (do 17 III 1982).

14 XII 1981 podjęto strajk w FŁT z udziałem ok. 4 tys. strajkujących. W skład komitetu strajkowego weszli: W. Pastuszko (przewodniczący), Krzysztof Almert, Adam Bochenek, Józef Biernat, Władysław Chojenta, Bolesław Gawlik, Jerzy Kata, Apolinary Kłosiński, Józef Kot, Józef Kulpa, Aleksander Oczak, Edmund Pęk, Zygmunt Rozmus, Jan Sobota (przew. „S” PKS Kraśnik, dołączył do strajku w FŁT), Jan Szlafka, Jan Toporowski, Stanisław Walczak, Mieczysław Wilk i Waldemar Zawadzki. 18 XII 1981 interwencja wojska i ZOMO zakończyła strajk. Zatrzymano 32 osoby, z których 3 aresztowano (m.in. 18 XII 1981 3-miesięcznym aresztem ukarany został przez kolegium ds. wykroczeń Józef Michalczyk).

18 XII 1981 po pacyfikacji funkcjonariusze SB wkroczyli do siedziby KZ „S” FŁT przejmując dokumentację, wydawnictwa i prasę związkową, które przewieziono do KW MO w Lublinie.

21-25 XII 1981 internowano kolejnych ośmiu działaczy „S” FŁT. Byli to: J. Biernat (do 24 III 1982), F. Dec (do 24 III 1982), Witold Łapiński (do 17 IX 1982), E. Pęk (do 24 III 1982), Bogusław Potępa (do 24 III 1982), Henryk Targos (do 4 II 1982), J. Toporowski (od 30 IX 1982 aresztowany) i M. Wilk

(do 4 II 1982). W zw. z zarzutem kontynuacji oporu w ośrodku odosobnienia internowany J. Toporowski został 30 IX 1982 osadzony w AŚ w Lublinie, a 16 XII 1982 skazany przez Sąd Rejonowy w Lublinie na 1,5 roku pozbawienia wolności w zawieszaniu.

W ramach represji po strajku, kadra zakładu wnioskowała o zwolnienie 95 związkowców. Zespół z komisarzem wojskowym wyselekcjonował z tego 59 osób. Z tego 4 osobom umożliwiono przejście na wcześniejszą emeryturę. Z pozostałych 55 osób faktycznie zwolnionych, 33 odwołały się do dyirekcji o ponowne zatrudnienie. Zgodzono się na ponowne zatrudnienie 12 osób, zmieniając im warunki zaszerogowania. Cztery osoby przyjęły tę propozycję. 36 osób odwołało się do Terenowej Komisji Odwoławczej w Kraśniku oraz Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie. Pięć osób zostało przywróconych do pracy prawomocnym wyrokiem.

Dwaj przywódcy strajkowi, Wiesław Pastuszko i Aleksander Oczak, 17/18 XII 1981 opuścili fabrykę przed pacyfikacją i podjęli udaną próbę ukrywania się (Oczak do XI 1982, Pastuszko do III 1983) połączoną z aktywną działalnością podziemną, najpierw w Warszawie, a następnie na Lubelszczyźnie.

Na pocz. 1982, na podst. pełnomocnictw udzielonych w czasie strajku, Leszek Gaczewski zainicjował powołanie podziemnej struktury „S” w Kraśniku, do którego weszli z FŁT m.in.: Leszek Gaczewski (przewodniczący), Robert Brzózka, Zbigniew Chudzik, Maria Janiec, Teresa Poseniak i Edward Potępa. W środowisku tym wydawano m.in. pismo „Wola Narodu. Pismo Solidarności Walczącej”, zainicjowane w Warszawie przez W. Pastuszkę. Głównymi kolporterami pisma na teren FŁT byli: Piotr Jarzynka i Tomasz Stasak.

23-24 II 1982 w związku z akcją rozklejania ulotek na terenie Kraśnika i FŁT zostali zatrzymani (oprócz kilku innych osób) pracownicy fabryki: Janusz Janiszewski, Stanisław Kozyra, Janusz Marek Rakuś, Jacek Tomczyk i Sławomir Żuber. Wobec Kozyry i Tomczyka do 1 IV 1982 zastosowano areszt tymczasowy. III 1982 wszyscy wymienieni zostali objęci

aktem oskarżenia. 21 VI 1982 Sąd Rejonowy w Kraśniku skazał Janiszewskiego, Kozyrę i Tomczyka na karę 8 mies. ograniczenia wolności, zaś Żubera na karę grzywny.

30 IV 1982 podczas rozklejania ulotek wzywających do bojkotu obchodów 1 V zatrzymany został Jerzy Bieńczak z FŁT, który od III 1982 zajmował się malowaniem znaków „S” na terenie Kraśnika. 2 V 1982 J. Bieńczak został aresztowany i objęty śledztwem, a nast. aktem oskarżenia. 13 V 1982 zwolniony, a 8 VI 1982 sąd umorzył postępowanie.

12 V 1982 internowano kolejnych sześciu działaczy „S” z FŁT w zw. z kontynuowaniem działalności podziemnej. Byli to: Zenon Koper (do 16 VI 1982), Andrzej Matuszewski (do 16 VI 1982), Jerzy Opoka (do 24 VI 1982), Mieczysław Stachyra (do 2 VII 1982), Stanisław Strawa (do 16 VI 1982) i Jan Tota (do 2 VII 1982).

Na pocz. 1982 J. Kata z FŁT zainicjował wydawanie pisma „Biuletyn Informacyjny Ziemi Kraśnickiej «Solidarność»”. IX 1982 redagowanie pisma przekazał M. Łazarzowi, który zorganizował także kolportaż pisma na teren FŁT.

IX 1982 przewodnictwo powołanej Komisji Koordynacyjnej „S” w Kraśniku objął M. Łazarz z FŁT. W działalność tego środowiska w następnych latach zaangażowani byli z FŁT m.in.: Ryszard Bodziuch, Z. Chudzik, L. Gaczewski, J. Michalczyk.

5 XI 1982 - 2 II 1983 na rzekome ćwiczenia wojskowe zostało powołanych represyjnie kilku związkowców „S” FŁT. Byli to m.in.: J. Bieńczak (JW Czarne), Wiesław Gawdzik (JW Budowo), Andrzej Lisek (JW Czarne), Marek Popłoński (JW Czerwony Bór), Józef Posyniak (JW Czarne), Antoni Pyzik (JW Czerwony Bór), Wiesław Zbytniewski (JW Budowo) i inni.

3 XI 1983 miała miejsca wpadka grupy działaczy „S” wydających i kolportujących pismo „Wola Narodu”. Po przeszukaniu mieszkań zatrzymani pracownicy FŁT: Z. Chudzik, Marian Dzikowski, L. Gaczewski i T. Poseniak; objęci śledztwem. 31 I 1984 Sąd Wojewódzki w Lublinie umorzył postępowanie na mocy amnestii.

Potencjał środowiska „S” FŁT poważnie osłabił w 1982–1984 wyjazd zagranicę kilku czołowych działaczy. Byli to m.in.: F. Dec (Francja), J. Kata (Australia, 1982), R. Kuśmierczyk (Kanada, 1984), A. Oczak (Australia, 1984), W. Pastuszko (Australia, 1983), S. Strawa (Kanada), J. Szlafka (Kanada), J. Toporowski (Kanada, 1984), H. Wojtyra (Kanada).

26 VI 1986 na terenie FŁT zatrzymany J. Bieńczak po ujawnieniu przechowywania w jego szafce pracowniczej torby ze 100 egz. prasy podziemnej; 28 VI – 26 VII 1986 aresztowany, a 28 VII 1986 zwolniony dyscyplinarnie z pracy w FŁT.

17 I 1989 ujawniono [Komitet Założycielski „S” FŁT](#) z przewodniczącym M. Łazarzem. Komitet zebrał wówczas 1,5 tys. podpisów poparcia załogi. 30 VI 1989 przeprowadzono demokratyczne wybory do KZ „S”. Jej przewodniczącym został M. Łazarz (który był w tym czasie także przewodniczącym KO Ziemi Kraśnickiej oraz przewodniczącym Tymczasowego Zarządu Oddziału „S” Ziemia Kraśnicka). 5 III 1990 Krzysztof Almert z FŁT został demokratycznie wybranym przewodniczącym Zarządu Oddziału „S” w Kraśniku (do 1992). Jesienią 1990 dokonano nowych wyborów przewodniczącego KZ „S” FŁT, którym został Witold Wołoszyn (w miejsce M. Łazarza, który zrezygnował ze stanowiska w zw. z objęciem funkcji kierownika Urzędu Rejonowego w Kraśniku).

1995 FŁT przekształcono z przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną i rozpoczęto restrukturyzację firmy. 1997 „S” w FŁT liczyła 1,7 tys. związkowców. 2002 w FŁT pracowało 3 tys. osób, do „S” należało 1,5 tys. związkowców. 2013 FŁT, zatrudniająca 1,8 tys. osób, sprzedano spółce należącej do przedsiębiorstwa państwowego z Chińskiej Republiki Ludowej.

Marcin Dąbrowski

[Kraśnik, Region Środkowo-Wschodni](#)

[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)